

25 DE ANI DE LA ÎNCHEIEREA COOPERATIVIZĂRII AGRICULTURII

De la cooperativizare la noua revoluție agrară

GHEORGHE SOCOL

Pentru poporul român agricultura a fost, dintotdeauna, temeiul primordial al existenței sale. Prin ea și-a asigurat, înainte de toate, cele necesare traiului; cultivarea pământului l-a introdus pe român în universul mirific al lumii vegetale; pe această cale a luat cunoștință mai întâi de perindarea anotimpurilor și de marile cicluri ale naturii; lucrînd țarina și culegîndu-i roadele a descoperit poezia și cîntecul. Succint spus, întreaga sa viață spirituală, ființa sa morală, felul de a fi în lume al românului au fost decisiv marcate de calitatea sa originară de om al pămîntului.

Și totuși, unitatea aceasta indestructibilă a țăranului român cu cîmpul n-a fost mereu idilică. Secole de-a rîndul această comuniune ancestrală a fost grevată de neîmpăcate tensiuni. Cauza acestora a fost întotdeauna interpunerea marelui proprietar, a nobilului, a moșierului între țăran și pămîntul pe care acesta îl iubea și îl cultiva.

Dorința și tendința de a îndrepta această anomalie istorică au răbufnit adeseori sub forma unor ciocniri violente. Din evul de mijloc și pînă tîrziu în epoca contemporană istoria înregistrează adesea astfel de momente de culminație a opoziției ireductibile dintre țărănimea aservită și asupritorii săi: 1437, 1514, 1784, 1821, 1848, 1888, 1907. Concomitent, pe măsură ce urcăm în sus pe firul

timpului, sînt tot mai frecvente și mai pertinente pledoariile teoretice în favoarea unei mai echitabile așezări a relațiilor agrare. Este elocvent să-l amintim în acest sens pe remarcabilul democrat revoluționar Nicolae Bălcescu, care supune unei analize clasice în literatura noastră problema agrară și care, pe această bază, rostește între cei dinții o sentință irevocabilă la adresa proprietății latifundiare.

Laolaltă, lupta țăranilor și concepțiile noi care condamnau stările de lucruri existente în agricultură au impus, începînd din secolul al XVIII-lea, înmuntățirea continuă a raporturilor de proprietate din agricultură. Domnitorul luminat Alexandru Ioan Cuza și sfetnicul său care a înțeles corect spiritul vremii, Mihail Kogălniceanu, inaugurează, la 1864, șirul de reforme radicale care vor diminua sensibil sfera de acțiune a marii proprietăți și vor pune agricultura românească pe temelii noi, mai echitabile.

Cu toate corecțiile și ameliorările la care a fost supusă proprietatea agricolă, la jumătatea secolului al XIX-lea în România continuă să existe așa-numita problemă agrară. Adică, fără a intra într-o detaliată analiză conceptuală, relații agrare care făceau posibilă menținerea exploatării omului de către om, o distribuie încă inequitabilă a pămîntului, o agrotehnică modestă și, în consecință, o producție mică la hectar, absența oricărei viziuni mai generale privind oportunitatea diferitelor culturi.

Conștientizarea acestei stări de lucruri negative din agricultura noastră ducea, firește, la imaginarea unor proiecte de remediere. Trecînd peste diferențele de amănunt care le deosebesc între ele, acestea ar putea fi, în fond, grupate tipologic în două categorii: a) proiecte care preconizează redistribuirea pămîntului, lichidarea rămășițelor feudale din agricultură, promovarea largă a formelor capitaliste de practicare a agriculturii și introducerea masivă a cuceririlor agrotehnicii, dar păstrînd caracterul particular-privat al proprietății agrare (am putea-o numi abordarea reformistă) și b) proiectele care, mai mult decît prin orice altceva, se definesc prin aceea că își propun ca deziderat final desființarea proprietății private asupra pămîntului, pe care o consideră vinovată de neajunsurile de care suferă agricultura de mii de ani (abordarea radicală, revoluționară a problemei agrare). Acesta era felul de a vedea și al comuniștilor români și, după victoria revoluției de eliberare națională și socială din august 1944, programul partidului în problema agrară începe să fie pus în aplicare.

Evenimentele se succed cu mare repeziciune. Partidul comuniștilor ajunge forța politică conducătoare a societății românești așa încît idealul făuririi societății socialiste pe pămîntul României devine obiectiv al acțiunii practice. În 1948, prin naționalizarea întreprinderilor industriale, miniere și bancare, ia ființă sectorul socialist al economiei, trecîndu-se pe scară largă la construirea noii orînduiri. Agricultură nu putea rămîne multă vreme în afara acestui proces de restructurare din temelii a societății noastre și, drept urmare, istorica plenară a Comitetului Central al partidului din 3—5 martie 1949 decidea declanșarea operațiunii complexe de reorganizare pe baze socialiste a agriculturii.

Așa cum anticipaseră gînditorii comuniști și cum avea să adeverească practica construirii noii orînduiri, introducerea noilor relații de producție în agricultură reprezintă cea mai dificilă sarcină a revoluției socialiste. Într-adevăr, naționalizarea capitalului și instituirea relațiilor de producție socialiste în industrie se realizează printr-o acțiune revoluționară impetuoasă care are de înfrînt rezistența unei clase capitaliste puțin numeroase și care, în plus, după ce puterea politică a trecut în mîinile proletariatului, nu mai poate recurge ca mai înainte, pentru a-și apăra privilegiile, la serviciile aparatului de stat. În cazul agriculturii, în spatele relațiilor de producție care trebuiau să capete un conținut socialist se afla nu un dușman, ci numeroasa clasă a țăranimii muncitoare.

care în toate etapele anterioare ale revoluției a stat alături de muncitori. Pe lângă aceasta, socializarea pământului, a mijloacelor de producție contrazicea un mod de viață cu care țărănimea era obișnuită din străvechime, încît era normal să ezite, să manifeste rețineri. Cu toate acestea, după cum s-a arătat la ple-nară, reorganizarea pe baze socialiste a agriculturii era și necesară din punct de vedere economico-social și posibilă din punct de vedere politic, organizato-ric și tehnic.

Necesitatea economico-socială a înlocuirii proprietății particulare din agri-cultură cu proprietatea obștească rezultă clar dintr-o sumară trecere în revistă a citorva din trăsăturile vechii agriculturi românești și a rezultatelor sale. Așa cum se știe, agricultura noastră tradițională era extensivă, cu o înzestrare teh-nică foarte slabă, investițiile la hectar mici și, ca un corolar firesc, de randament scăzut. Cifrele de mai jos sînt elocvente pentru precaritatea mijloacelor tehnice de care dispunea agricultura noastră în preajma celui de al doilea război mon-dial :

	bucăți	Încălețura de teren pe o unitate (ha)
Tractoare	4.049	2.494
Batoze	15.403	282
Pluguri	1 722.240	6
Semănători	63 957	68
Secerători-legători	53.389	81

În privința investițiilor de capital în agricultură, România se afla mult în urma altor țări europene. Astfel, în anul agricol 1936/37 investițiile la ha, în frahci aur, se prezentau după cum urmează :

Elveția	6.678
Țările de Jos	2.856
Polonia	1.079
România	501 *

Tărâmirarea, suprafața mică de teren deținută în general de gospodăriile țărănești făceau, de asemenea, imposibilă realizarea unei agriculturi moderne. Astfel, după cum arăta recensămîntul agricol din 1941, proprietățile mici de pînă la 3 ha reprezentau 58,4% din totalul gospodăriilor și dețineau 17,2% din suprafața agricolă¹. În 1948 suprafața de pămînt arabil de circa 9.150.000 ha era deținută de aproape 3.100.000 de proprietari, fiind împrăștiată în 20.000.000 de parcele² și revenind, deci, de fiecare lot mai puțin de 1/2 ha.

Particularitățile tehnico-economice ale agriculturii noastre înfățișate sumar anai sus dădeau naștere, pe plan social, sărăciei, analfabetismului, stării sanitare precare, prin urmare, o realitate umană care trebuia urgent și radical amelio-rată. Dar în 1949, după cîțiva ani de aprige bătălii politice care validaseră prin realizări concrete justetea strategiei partidului clasei muncitoare, cînd alianța muncitorimii și țărănimii devenise o realitate indestructibilă și cînd fuseseră puse bazele unei industrii naționale de mașini agricole, o acțiune revoluționară așa de amplă și de complexă cum este modelarea socialistă a satului nu mai era de do-meniul utopiei.

¹ Cf. O. Parpală, *Aspecte din agricultura României, 1920—1930*, Edit. Acad. R. S. România, București, 1966, p. 88.

² *Ibidem*, p. 95.

³ *Agricultura socialistă a României*, Edit. politică, București, 1983, p. 49.

⁴ *Ibidem*, p. 103.

Epopeea cooperativizării agriculturii rămîne în istorie ca una din cele mai memorabile campanii inițiate și conduse de Partidul Comunist Român de-a lungul întregii sale existențe. Ceas de ceas, zi de zi, an de an, neîntrerupt, timp de treisprezece ani în această campanie au fost angrenate milioane de țărani, sute de mii de muncitori și de intelectuali, zeci de mii de activiști de partid. A trebuit să fie învinse multe obstacole, începînd cu neînduplecarea venind din tradiție și pînă la opoziția dușmănoasă deliberată a claselor exploatare. Au trebuit să fie corectate destule greșeli. A fost nevoie de tact și de perseverență și s-a cerut spirit inventiv pentru a găsi forme și modalități care valorificau deprinderi străvechi în lumea satului.

Biruință la dificultățile, agricultura socialistă își va extinde de la an la an tot mai mult sfera de cuprindere, așa cum o dovedește și statistica alăturată:

Anul	Unități	Familii (mii)	Suprafața (mii ha)
1949	56	4,0	14,3
1950	1.027	67,7	288,9
1955	2.152	183,2	905,8
1960	4.887	1.428,1	4.580,2
1962	5.398	3.294,8	9.084,7 ⁵

Încheierea cooperativizării agriculturii, în primăvara anului 1962, a însemnat generalizarea relațiilor de producție socialiste la scara întregii economii naționale. În felul acesta, noua orînduire socială a prins rădăcini trainice atât la orașe, cît și la sate. Totodată, formarea sistemului socialist al agriculturii a creat condiții mai bune pentru organizarea eficientă a producției agricole.

Congresul al IX-lea al partidului din vara anului 1965, care și-a pus pe cetca asupra întregii dezvoltări socialiste ulterioare a țării, inaugurează o etapă nouă și în ceea ce privește politica agrară. În Raportul prezentat congresului, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „Continuînd în ritm intens industrializarea socialistă, vom acorda o mai mare atenție dezvoltării agriculturii”⁶. Prin această se punea capăt unei optici eronate care, evidențiind în mod corect rolul industriei în promovarea progresului social în general și al societății noastre în particular, subestima locul agriculturii ca ramură economică fundamentală.

Numărul S.M.A.-urilor a crescut de la 264 în 1965 la 714 în 1980; al tractoarelor fizice de la 55.439 la 140.074, în aceeași perioadă; producția medie la ha, față de 1965, crește în 1980 de la 2,78 t la 3,44 t la grîu și secară, la porumb, de la 2,67 t la 4,10 t, la floarea soarelui de la 1,69 t la 1,80 t, la cartofi de la 10,31 t la 20,79 t⁷. Sporuri însemnate se realizează și la celelalte culturi, precum și în zootehnie. Concomitent, satele s-au ridicat la o viață nouă, în moduli de trai al țărănimii s-au produs mutații importante în direcția asimilării valorilor contemporane ale civilizației și culturii.

Cu toate realizările obținute, deși relațiile de producție proprii agriculturii socialiste sînt calitativ superioare celor existente înainte, implicațiile stării de înapoiere în care se găsea agricultura noastră la începutul procesului de cooperativizare și ale opticii combătute de Congresul al IX-lea n-au putut fi complet

⁵ Anuarul statistic al R.P.R., 1963, p. 206—207. Apud *Agricultura socialistă a României*, Edit. politică, București, 1983, p. 121.

⁶ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. I, Edit. politică, București, 1968, p. 34.

⁷ *Agricultura socialistă a României*, Edit. politică, București, 1983, p. 131.

lichidate în primele două decenii care au trecut de la încheierea acesteia. Aceasta explică de ce producția medie la hectar și alți indicatori economici care caracterizează eficiența muncii în agricultură au rămas, în ciuda creșterilor menționate mai sus, mulți ani după ce se înfăptuise transformarea socialistă a agriculturii, sub nivelul la care se aflau în țările cele mai dezvoltate. Aceasta se întâmpla deoarece, așa cum remarcă secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, încă din 1971, „Existența proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție nu poate asigura de la sine progresul agriculturii. Pentru a pune în valoare marile avantaje și posibilități ale proprietății socialiste, sînt necesare folosirea judicioasă a pămîntului, asigurarea mijloacelor tehnice și a specialiștilor, aplicarea largă în producție a cuceririlor agrotehnicii și zootehnicii moderne”⁸.

Intrucît transformarea socialistă a agriculturii românești nu a rezolvat integral decît componenta socială a problemei agrare, iar componenta sa agrotehnică a fost doar ameliorată, s-a impus necesitatea obiectivă a unei noi revoluții agrare. Meritul elaborării conceptului de nouă revoluție agrară și al inițierii acțiunii vaste, politice, organizatorice, științifice și tehnice menite să o transpună în viață revine conducătorului partidului și statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, primul ecou al bătăliei pentru ridicarea agriculturii românești la cotele cele mai înalte ale agrotehnicii contemporane. Referindu-se la această nouă strategie a partidului și definindu-i obiectivele, în expunerea făcută cu ocazia celui de al II-lea Congres al țărănimii din februarie 1981, secretarul general al partidului spunea: „Ne propunem, de fapt, să realizăm o adevărată revoluție agrară în ceea ce privește producția, productivitatea muncii, nivelul tehnic, eficiența economică, activitatea socială generală din satele noastre”⁹.

În momentul în care a fost lansat obiectivul trecerii la accelerarea dezvoltării intensive a agriculturii noastre erau întrunite toate condițiile necesare în acest scop. Politica de industrializare promovată consecvent în perioada construirii societății socialiste avusese ca rezultat crearea unei puternice industrii naționale de mașini agricole în stare să pună la dispoziția agriculturii o gamă completă de mașini, agregate și echipament care să permită mecanizarea integrală a lucrărilor. Exista, de asemenea, o puternică industrie chimică producătoare de îngrășăminte și alte substanțe indispensabile unei agriculturi de mare randament. Învățămîntul superior, liceele agricole și celelalte forme de învățămînt au oferit agriculturii cadre cu o bună pregătire profesională, acoperind cantitativ și calitativ toate necesitățile acesteia. Fusesse înființată o întreagă rețea de instituții de cercetări care se ocupau de îmbunătățirea performanțelor biologice ale plantelor și animalelor și de soluționarea celorlalte probleme tehnico-științifice din domeniul agricol. În sfîrșit, exista proprietatea socialistă asupra pămîntului și celorlalte mijloace de producție din agricultură, care făcea posibilă conceperea și desfășurarea cu succes a unor lucrări de mari proporții, așa cum sînt acelea pe care le impunea noua revoluție agrară.

Înfăptuirea noii revoluții agrare presupune: 1. Dezvoltarea puternică a forțelor de producție în vederea controlării și optimizării factorilor naturali care concură la realizarea producției agricole și care să permită executarea la timp și de bună calitate a tuturor lucrărilor; 2. Organizarea producției pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, îndeosebi ale biologiei și ingineriei ge-

⁸ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 5, Edit. politică, București, 1971, p. 232—233.

⁹ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 21, Edit. politică, București, 1981, p. 420.

netice; 3. Perfecționarea relațiilor de producție din agricultură, a organizării și conducerii acestora; 4. Realizarea unei revoluții în ceea ce privește modul de gândire și de acțiune al celor ce lucrează în agricultură, ridicarea nivelului politic, cultural-științific și de civilizație al populației rurale.

O atenție deosebită se va acorda, în cadrul noii revoluții agrare, fondului funciar al țării, cel mai important mijloc de producție în agricultură și, totodată, principala avuție națională. Pentru a mări potențialul productiv al pământului, plenara Comitetului Central al partidului din iunie 1983 a adoptat un amplu program național a cărui îndeplinire trebuie să ducă la realizarea unor producții agricole mari și sigure.

Potrivit acestui program, pînă în 1990 se vor construi cîteva canale magistrale mari, cu funcționalitate complexă, agricolă și hidrotehnică, care, împreună cu lucrările anterioare, vor da posibilitatea irigării a 55—65% din suprafața arabilă a țării, practic, întreaga suprafață irigabilă. În felul acesta va fi sustrasă urmărilor negative ale deficitului de precipitații o bună parte din terenurile agricole și, concomitent, vor fi satisfăcute și alte cerințe ale economiei naționale.

Inundațiile afectează 3,5 milioane ha, din care 2,5 milioane ha teren agricol; iar peste 5,5 milioane ha suferă din cauza excesului de umiditate¹⁰. Fiind vorba în general de terenuri deosebit de productive, programul național prevede recuperarea și redarea lor agriculturii. În acest scop, pînă în 1990 vor fi executate lucrări de îndiguire și de hidroameliorații deosebit de complexe.

O altă lucrare stringentă pentru conservarea și refacerea fertilității solului, la care se referă același program național, este combaterea eroziunii solului. În țara noastră sînt atinse de eroziune 4,5 milioane ha¹¹, încît pierderile de re-coltă sînt considerabile. Tratatul acestei forme de degradare a solului este complex și de lungă durată, dar aplicat judicios dă, așa cum arată experiența stațiunii de combatere a eroziunii solului de la Perieni (Vaslui), rezultate bune.

Toate aceste lucrări prin care noua revoluție agrară își pune pecetea sa de neșters asupra pământului românesc sînt grandioase ca amploare și covârșitoare ca efect. Nu doar pentru că se întind pe mii de km și acoperă suprafețe de milioane de ha, ci și pentru că, prin ele, pământul țării capătă o altă configurație pedologică, geologică și hidrologică; nu numai pentru că la realizarea lor sînt angajate forțe umane impresionante și mijloace tehnice considerabile, ci și dat fiind că, datorită lor, flora și fauna țării, geografia ei, se modifică. Astfel sîntem îndreptățiți să spunem că noua revoluție agrară impune, în primul rînd, prin efectele sale demiurgice.

Nici o trecere în revistă, oricît de sumară, a pîrghiilor cu care se acționează în vederea promovării noii revoluții agrare nu trebuie să omită să menționeze, în poziție privilegiată, știința. Avînd în vedere experiența proprie și practica altor țări, care demonstrează că știința reprezintă condiția primordială a progresului, partidul nostru a promovat cu consecvență cercetarea științifică din agricultură. Dacă în 1965 ființau 47 de unități de cercetare, în prezent rețeaua de institute, centre și stațiuni de cercetare din agricultură numără 127 de unități judicios dispuse geografic. În cadrul lor își desfășoară activitatea 2.700

¹⁰ Cf. *Agricultura socialistă a României*, Edit. politică, București, 1983, p. 239—240.

¹¹ *Ibidem*, p. 245.

¹² *Ibidem*, p. 320—231.

de cercetători, 4.270 cadre cu studii superioare, în total 13.500 de oameni ai muncii. Activitate științifică desfășoară, de asemenea, și cele 6 institute de învățământ superior agricol în care lucrează circa 4.000 de cadre didactice¹². Coordonață și îndrumată de Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie, în fruntea căruia se află tovarășa Elena Ceaușescu, cercetarea științifică din agricultură este plenar angajată, prin temele abordate, în acțiunea de mare răspundere de identificare a unor noi modalități de stimulare a producției vegetale și animale.

Sintem de abia la începutul drumului de muncă încordată la capătul căruia prevederile cutezătoare ale noii revoluții agrare vor fi integral transpuse în viață. Dar așa cum o dovedesc faptele, așa cum rezultă din bilanțul anului agricol 1985/1986, când s-a obținut cea mai mare recoltă din istoria României¹³, putem fi convinși că noua revoluție agrară va da roadele pe care le așteptăm.

---

¹³ Vezi *Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu prilejul „Zilei recoltei”*, publicată în „Scînteia”, din 21 octombrie 1986.